

Naantalın kaupungin liittyminen HINKU -verkostoon

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 29.08.2018 § 61

Ympäristöpäällikkö Saija Kajala 22.8.2018:

Taustaa

Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja sen aiheuttamien globaalien kriisien ehkäisemiseksi tulisi ryhtyä ripeästi merkittäviin toimenpiteisiin. Eri asiantuntijat ovat maailmanlaajuisesti todenneet, että käsissämme on viimeiset hetket pysäyttää maapallon lämpeneminen yli 1,5 celsiusasteen ja selvästi alle kahden celsiusasteen, millä saatettaisiin Pariisin ilmastopöytäkirjan mukana vielä merkittävästi pienentää ilmastonmuutoksen riskejä ja haitta-vaikutuksia. Tutkimukset osoittavat, että ilmastonmuutoksen huomiotta jättäminen estää myös talouden kasvua.

Kesä 2018 antaa hyvän esimerkin, mitä ilmastonmuutos voi tarkoittaa Varsinais-Suomelle: kuivat ja kuumat kesät voivat lisääntyä, mistä seuraa ongelmia ravinnontuotannolle ja terveysriskejä etenkin tietyille väestöryhmille. Talvet voivat muuttua lämpimiksi ja runsassateisiksi ja talvisten ravinnehuuhtoumien lisääntyminen pelloilta vesistöihin aikaansaa Itämeren rehevöitymisongelman jatkumista ja jopa pahenemista. Ilmaston muuttuessa luonnon monimuotoisuus on vaarassa, jolla on ennalta arvaamattomia vaikutuksia myös ihmiskunnalle. Globaalilla tasolla seurauksena on sään ääri-ilmiöiden, kuten tulvien ja kuivuuden aiheuttamia kansainvaelluksia ja maiden väliset konfliktit lisääntyvät esimerkiksi juoma- ja kasteluvesivarantojen ehtyessä.

Globaalisti hiilineutraalius tulisi saavuttaa vuoteen 2050 mennessä, mikä tarkoittaa, että joidenkin maiden, kuten Suomen, tulisi olla lopulta hiilipositiivinen toimien siten maapallon hiilinieluna. Ilmastonmuutoksen hillitseminen Suomessa on tehokkainta kuntatasolla, jossa kunnan tekemät päätökset vaikuttavat suoraan asukkaiden hiilijalanjälkeen muun muassa kiinteistöjen lämmityksen ja liikennematkojen kautta. Valtion mahdollisuudet liittyvät enemmiltä osin hallinnolliseen ohjaukseen ja normisääntelyyn.

Naantalın kaupunkistrategia

Varsinais-Suomen liitto, Satakuntaliitto ja maakuntien HINKU-kunnat, Turun kaupunki ja Varsinais-Suomen ELY-keskus ovat julkaisseet Raumalla 6.4.2017 HINKU-haasteen, johon liittyen Naantalın kaupunki vastasi Naantalın kaupunginhallituksen kokouksessa 5.2.2018 § 40 Varsinais-Suomen liiton kyselyyn kaupungin tahtotilasta ja valmiudesta osallistua hiilineutraaliuden tavoitteluun. Kaupunki lupasi arvioida kaupunkistrategian päivitystyön yhteydessä kaupungin osallistumisen HINKU-hankkeeseen.

Naantalın kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 11.6.2018 § 46 kaupungin uuden strategian ”Naantalın kaupunkistrategia 2022” vuosille 2018-2021. Strategiaan on kirjattu seuraavaa:

Kärkihanke 3: Kasvava ja vetovoimainen Naantali:

”Naantali tehostaa toimenpiteitä, joilla edistetään - - asumisen laatua. Kaupunki vaalii kaupungin - -luontoympäristön arvokkaita piirteitä sekä toteuttaa kestävän kehityksen mukaisia periaatteita toimintoissaan.”

Yhdeksi kärkitoimenpiteeksi on kirjattu: ”Rantojen virkistysarvojen ja lähivesien laadun parantaminen sekä Itämerihaasteen toimenpideohjelman ja Naantalin ilmastotavoitteet sisältävä ympäristöohjelma”.

Kaupungin uusi strategia tukee HINKU-verkoston liittymistä. Kaupungin ilmastomuutoksen vastaista työtä voitaisiin toteuttaa HINKU-hankkeen kautta, jolloin käytössä olisi valtakunnallinen HINKU-verkosto ja voitaisiin samalla hyödyntää SYKEN yhteishankintoja, joita se tarjoaa ensisijaisesti HINKU-kunnille.

Taustatietoja HINKU-verkoston liittymisestä

HINKU-kunnaksi ryhtyminen edellyttää kaupungilta HINKU-kriteerien täyttymistä. Hinku-kriteereillä tarkoitetaan kuntien ilmastomuutoksen hillintätoimia ja linjauksia, joilla kunta uskottavasti sitoutuu vähentämään oman toimintansa kasvihuonekaasupäästöjä sekä vaikuttamaan alueensa toimijoihin (asukkaat, yritykset, maa- ja metsätalousyrittäjät sekä vapaa-ajan asukkaat) siten, että alueen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä tavoitellaan hiilineutraaliutta. Hinku-kriteerit täyttävästä kunnasta saa käyttää nimitystä Hinku-kunta. Hinku-kunnat kuuluvat Hinku-foorumiin ja saavat oikeuden käyttää Hinku-logoa.

Tärkein Hinku-kriteeri on valtuuston päätös siitä, että kunta tavoittelee koko alueellaan 80 %:n kasvihuonekaasupäästövähennyistä vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Tavoite koskee kaikkea kunnan rajojen sisäpuolella tapahtuvaa toimintaa, ei pelkkää kuntaorganisaatiota. Päästökaupassa mukana olevat laitokset ovat tavoitteen ulkopuolella, koska niiden päästöjä säädellään jo päästökaupassa, mutta tavoitteeseen on sisällytetty kaukolämpö sekä sähkön käyttö, koska niiden päästöihin kunnalla ja asukkailla on hyvät vaikutusmahdollisuudet.

Lisäksi kunnan tulee perustaa Hinku-työryhmä sekä nimetä Hinku-yhteyshenkilö. Työryhmä pyrkii aktiivisesti vähentämään eri hallinnonalojen toiminnasta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä. Yhteyshenkilö toimii tiedonvälittäjänä kunnan ja Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) välillä.

Muita Hinku-kriteerejä:

- Kunta ottaa kasvihuonekaasupäästönäkökulman huomioon kaikessa merkittävässä päätöksenteossaan.
- Kunta liittyy työ- ja elinkeinoministeriön, Energiaviraston ja Kuntaliiton väliseen sopimukseen, jossa ne sitoutuvat Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen toimenpiteisiin ja tavoitteisiin. Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen liittyvät kunnat liittyvät ensisijaisesti asuinrakennuskantansa asuinkiinteistöjä koskevaan toimenpideohjelmaan.

HINKU-työryhmä ja -yhteyshenkilö vastaavat seuraavista tehtävistä:

- Kunnalle laaditaan vuosittain suunnitelma päästöjä vähentävistä investoinneista. Investoinnit hyväksytään seuraavan vuoden talousarviossa.
- Kunnalle laaditaan vuosittain hillintätoimien suunnitelma eli vuosikello, joka osoittaa, millä toimenpiteillä ja investoinneilla kasvihuonekaasupäästöjä pyritään vähentämään koko kunnan alueella. Vuosikello sisältää suunnitellut investoinnit sekä keinoja asukkaiden ja paikallisten yritysten aktivoimiseen.
- Kunnan alueella toteutuneet merkittävimmät hillintätoimet kootaan vuosittain ja julkaistaan kunnan verkkosivuilla sekä Energialoikka-verkko-

palvelussa. Toimenpiteisiin liitetään mahdollisuuksien mukaan saavutetut päästövähennykset. SYKE voi tarvittaessa täydentää tiedot Energialoikkaan.

- Kunnan henkilöstölle ja kunnanvaltuustolle tiedotetaan vuosittain hankkeen saavutuksista.
- Alueen asukkaille, yrityksille sekä maa- ja metsätalousyrittäjille viestitään ilmastomuutoksen hillinnän mahdollisuuksista.

Naantalin kaupunki järjesti 30.5.2018 HINKU-tilaisuuden, jossa SYKEN asiantuntija kertoi mm. HINKUun liittymisestä ja kuntien päästölaskelmista, Varsinais-Suomen kestävä kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskus Valonia kertoi maakuntatason ilmastotyöstä Varsinais-Suomessa ja Rauman kaupungin HINKU-koordinaattori kertoi Rauman toteuttamasta HINKU-työstä. Kutsu tilaisuuteen oli lähetetty kaupungin johtaville viranhaltijoille, kaupunginhallituksen, kaupunginvaltuuston ja ympäristö- ja rakennuslautakunnan jäsenille sekä kaupungin elinkeinoasiamiehen uutiskirjeen yhteydessä paikallisille yrittäjille. Tilaisuudesta ja sen esityksistä on laadittu tiivistelmä, joka on lähetetty sähköpostitse 19.6.2018 tiedoksi kutsun saaneiden lisäksi kaupunkikonsernin tytäryhtiöiden toimitusjohtajille tilaisuuden diaesitysten kera.

SYKEN tekemien päästölaskelmien mukaan Naantalin kaupungin merkittävimmät päästölähteet ovat energiakulutus ja tieliikenne. SYKEN esityksessä on erilaisia päästöskenaarioita Naantalille.

Tiivistelmä HINKU-tilaisuuden sisällöstä sekä diaesitykset ovat esityslistan oheismateriaalina.

Vaikutusten arviointi HINKU-verkoston liittymisestä

HINKU-foorumin jäsenenä kunta saa:

- osallistua ilmastomuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkostoon
- kontakteja alan toimijoihin
- tietoa ja tukea päästövähennyksiin
- osallistua erikseen rahoitettaviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin
- näkyvyyttä omalle työlle, tuotteille ja palveluille

HINKU-kunnaksi ryhtyminen ei sinänsä maksa mitään, mutta HINKU-työ kuten ympäristöohjelmankin laatiminen ja toimeenpano edellyttävät kaupungilta riittävää resurssointia, toiminnan suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä. HINKU-ajattelu ja ympäristöystävällinen toimintakulttuuri tulee jatkauttaa kaupungin kaikkiin hallintokuntiin toimialojen johdon ohjauksella, ja budjettiin tulee varata määrärahoja investointeihin esimerkiksi energiasäästötoimenpiteiden toteuttamiseksi. Tämä tulee tarkoittamaan käytännössä etenkin alkuvaiheessa suurempia kuluja ja runsaampaa työajan käyttöä, mikä maksaa itseään kuitenkin takaisin myöhemmin taloudellisina kulujen säästöinä ja laadukkaan asuin ympäristön säilymisenä tai jopa asuinviihtyvyyden paranemisena. Näkyvä ja tuloksellinen ilmasto- ja ympäristöasioiden hoitaminen tekee Naantalista vetovoimaisen kunnan sekä ympäristövastuullisille yrityksille (cleantech) että ympäristötietoisille asukkaille ja matkailijoille.

Yrityksille HINKU-hankkeesta on vain hyötyä, sillä toimenpiteet ovat täysin vapaaehtoisia, mutta voivat tuoda taloudellista hyötyä energiasäästöinä ja imagohyötynä.

Useat Suomen kunnat ovat jo asettaneet kunnianhimoisia tavoitteita ilmastomuutoksen torjumiseksi. Isommista kaupungeista esimerkiksi Turku on

julistanut tavoittelevansa hiilineutraaliutta vuoteen 2029 mennessä, Vantaa vuoteen 2030 mennessä ja Helsinki vuoteen 2035 mennessä. Varsinais-Suomen kunnista menestyksellisesti HINKUa ovat hyödyntäneet elinkeinopolitiikassaan ja kunnan imagomarkkinoinnissa ainakin Uusikaupunki ja Rauma. HINKU-kunnilla onkin päästövähennysten ohella tavoitteena vahvistaa paikallista hyvinvointia esimerkiksi kustannussäästöjen, energiaomavaraisuuden ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien kautta. HINKU-verkostoon kuuluu monia pieniäkin kuntia, joissa resurssit ilmastotyölle ovat luonnollisesti vaatimattomammat kuin isommissa kaupungeissa, mutta siinä on siltikin onnistuttu (esim. alle 10000 asukkaan lin kunta).

HINKU-tavoitteeseen päästään energiatarpeen vähentämisellä, energiatehokkuuden parantamisella, uusiutuvan energian käyttöön otolla ja hiilivarastoja kasvattamalla.

Esimerkkejä mahdollisista HINKU-toimenpiteistä Naantalissa

- Öljylämmityksestä luopuminen ja vaihtaminen uusiutuvaan lämmitysmuotoon (ilmalämpöpumppu, maalämpö, aurinkolämpö) kaupungin kiinteistöissä
- Aurinkosähköjärjestelmien asentaminen kaupungin kiinteistöille
- Kunnan kiinteistöjen käytön tehostaminen ja optimointi (esim. koulutilojen käyttö iltaisin ja kesäisin)
- Kaupungin autokannan vaihtaminen sähköautoihin ja käytön tehostaminen
- Sekä kunnan sisäisen, että seudullisen joukkoliikenteen kehittäminen, liityntäpysäköinti mukaan lukien
- Paikallisen palvelutarjonnan parantamisen edistäminen kunnan rajat ylittävän liikenteen vähentämiseksi
- Kevyen liikenteen kehittäminen ja talvipyöräilyn mahdollistaminen
- Hankintojen kilpailuskriteerien kehittäminen ja innovatiivisten hankintojen mahdollistaminen
- Metsien säilyttäminen hiilinieluna
- Jättömaiden hyödyntäminen maankäytössä ja neitseellisten maa-alueiden säilyttäminen koskemattomina
- Kiertotaloushankkeiden edistäminen maankäytössä
- Kierrätyksen parantaminen kaupungin omassa toiminnassa
- Päästölaskelmien tarjoaminen paikallisille yrityksille Rauman kaupungin esimerkin tavoin
- Kasvispainotteinen ruokavalio kouluhin ja päiväkoteihin ja ruokahävikin pienentämistoimenpiteet
- Puurakentamisen suosiminen
- Asukkaiden neuvonta ympäristöystävällisiin arjen valintoihin

Elinkeinoasiamiehen lausunto (17.8.2018), jonka ovat hyväksyneet myös Naantalın Yrittäjät ry ja Rymättylän yrittäjät ry:

Kasvihuonekaasujen vähentäminen on keskeinen edellytys ilmaston lämpenemisen pysäyttämiseksi. Hinku-aloitteessa kiinnitetään näin huomio tärkeään asiaan ja sen jalkauttamiseen kaupungin ja kaupunkilaisten tasolle.

Yritykset pyrkivät luontaisesti toimimaan mahdollisimman säästeliäästi, mikä tukee myös hiilineutraalisuustavoitetta. Esimerkiksi kuljetukset pyritään toteuttamaan mahdollisimman tehokkaasti ja keskitetysti. Paikallisella tasolla ei voida asettaa yrityksille sellaisia velvoittavia ympäristövaatimuksia, joille ei ole lainsäädännöllistä perustaa.

Hiilineutraalisuutta voitaisiin Naantalissa edistää mm. seuraavin toimin,

joista osa on jo käynnissä:

- Kauppahankkeiden (laajennus- ja uudishankkeet) edistäminen. Naantalin kaupunki menettää potentiaalisesta ostovoimastaan vuosittain miljoonia euroja, kun ihmiset menevät hakemaan eri tuotteita ja palveluita muualta. Tämä merkitsee myös tuhansien autojen viikoittaista liikennettä ja niiden aiheuttamia päästöjä, joita voidaan vähentää omaa palvelutuotantoa edistämällä. Kauppahankkeiden edistämällä tuetaan myös paikallisten erikoisliikkeiden säilymistä.
- Joukkoliikenteen kehittäminen. 18-vuotta täyttäneistä yhä harvempi suorittaa ajokortin. Heille joukkoliikenne on osin ympäristötietoinen valinta. Joukkoliikenteen kehittämisellä paitsi turvataan yritysten työvoiman saantia ja työvoiman liikkuvuutta, niin sillä voidaan myös edistää uusien asukkaiden saantia Naantaliin.
- Pyöräilyreitistön kehittäminen. Maantieteellisestä sijainnista johtuen pyöräilykausi on Naantalissa pitkä. Pyöräilyn edistämällä lisätään paikallisten ihmisten ympäristöystävällistä liikkumista. Pyöräilyreittien kehittäminen tukee myös saaristomatkojen kehittämiseen liittyviä tavoitteita.

Suhtaudun positiivisesti Naantalin nimeämiseen Hinku -kunnaksi sillä edellytyksellä, että siihen liittyvillä toimenpiteillä ei haitata elinkeinotoiminnan kehittymistä kaupungin eri osissa.

YMPÄRISTÖPÄÄLLIKÖ:

Ympäristö- ja rakennuslautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että Naantalin kaupunki ryhtyy HINKU-kunnaksi ja tavoittelee koko alueellaan 80 %:n kasvihuonekaasupäästövähennystä vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. HINKU-verkoston liittymisestä päättää Naantalin kaupunginvaltuusto.

YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA:

Lautakunta päätti yksimielisesti jättää asian pöydälle.

Merkittiin, että Markku Tuuna ja Julia Plathin-Kankare poistuivat tämän asian käsittelyn jälkeen.

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 27.01.2021 § 5

Valmistelija

Ympäristöpäällikkö Saija Kajala 14.1.2021:

Kaupunginhallitus päätti ympäristöohjelman hyväksymispäätöksen yhteydessä 24.2.2020 § 49, että kaupunginhallitukselle tehdään selvitys Hinku-verkoston liittymisen vaikutuksista ja sitoumuksista, ja että kaupunginhallitus käsittelee Hinku-verkoston liittymistä 30.6.2020 mennessä erikseen.

Selvityksenä asiasta kaupungin luottamushenkilöille järjestettiin 5.11.2020 HINKU-tilaisuus, jossa illan asiantuntijoina toimivat Suomen ympäristökeskuksen erikoistutkija, Benviroc Oy:n CO2-raporttipalvelun asiantuntija ja Laitilan kaupungin Hinku-yhdyshenkilö. Hinku-tilaisuudesta

on laadittu muistio, johon on liitetty illan esitysmateriaali.
Luottamushenkilöille on järjestetty myös mahdollisuus katsoa tilaisuus tallenteena jälkikäteen.

Esittelijä	Ympäristöpäällikkö
Päätösehdotus	Ympäristö- ja rakennuslautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että Naantalin kaupunki liittyy Kohti hiilineutraalia kuntaa -hankkeen Hinku-verkostoon ja ryhtyy HINKU-kunnaksi. HINKU-verkostoon liittymisestä päättää Naantalin kaupunginvaltuusto. Vuoden 2022 talousarvioon varataan määräraha projektiluonteiselle henkilöresurssille kaupungin Hinku-työn käynnistämiseksi.
Kokouskäsitely	Julia Plathin-Kankare ehdotti, että lautakunta pyytää selvittämään henkilöstöresurssin keston ja kustannukset sekä palaa asiaan seuraavassa kokouksessa, sen jälkeen, kun nämä asiat ovat tiedossa. Pekka Sevon jätti kirjallisen kannanoton HINKU-toimenpiteistä jatkovalmistelua varten.
Päätös	Lautakunta päätti palauttaa asian uudelleen valmisteluun Julia Plathin-Kankareen ehdotuksesta yksimielisesti Pekka Sevonin ja Kimmo Mäntysalon kannattamana.

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 21.4.2021 § 32
92/00.01.02.03/2021

Valmistelijä Ympäristöpäällikkö Saija Kajala 13.4.2021

Esittelijä	Ympäristöpäällikkö
Päätösehdotus	Ympäristö- ja rakennuslautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että Naantalin kaupunki liittyy Kohti hiilineutraalia kuntaa -hankkeen Hinku-verkostoon ja ryhtyy HINKU-kunnaksi. HINKU-verkostoon liittymisestä päättää Naantalin kaupunginvaltuusto. Vuoden 2022 talousarvioon varataan 23 400 euron määräraha 6 kuukauden projektiluonteiselle henkilöresurssille kaupungin Hinku-työn käynnistämiseksi
Kokouskäsitely	Pekka Sevon esitti eriävän mielipiteen koskien 29.8.2018 § 61 asian käsittelyssä mainittuja esimerkkitöimenpiteitä. Toimenpide-ehdotukset ovat huonosti harkittuja. Vrt. edellisen kokouksen kirjallinen kannanotto.
Päätös	Ympäristöpäällikön päätösehdotus hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 14.06.2021 § 278
800/11.03.06/2021

Esityslistan liite:

- Ympäristö- ja rakennuslautakunnan jäsen Pekka Sevonin kannanotto 27.1.2021.

Kaupunginvaltuuston kokouksessa 26.4.2021 § 42 on merkitty tiedoksi teknisten palveluiden antama selvitys valtuutettu Elina Mälkiän ym.

valtuustoaloitteeseen Naantalin liittymisestä HINKU -verkostoon ja merkitty aloite loppuun käsitellyksi.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää liittyä ”Kohti hiilineutraalia kuntaa” -hankkeen HINKU-verkostoon ehdolla, että kaupunginvaltuusto myöntää hankkeen käynnistämiseen vaadittavan 23 400 euron määrärahan vuoden 2022 talousarvion käsittelyn yhteydessä.
Päätös	Kaupunginhallitus jätti asian pöydälle.